

ШЫН

1971 ЧЫЛ
ОКТАБЬР
12
БТОРИК
Ж 244 (8204)
Орто 2 көп.

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-иниң Дээди
Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

КАРТОФЕЛЬ ТАРАА ЫШКАШ ЧУГУЛА

Тараа болгаш мал чөмөри културалары көпүдөдир-биле чергелештир Тываның көдээ ишчилериниң мурнунда картофель бугурур улуг сорулга база салдынып турар. Чоннуң үнелиниң бузуура алырга, картофель — тараа ышкыш чугула култура, ону хоорайларның болгаш суурларның чүгүлэ чурттагы чанууң хереклигинге четир кылдыр белеткээр зөөс, а хей-ниити чөмөрилер черлеринге, чиниң үлөтүргө чиг-эт негелдерин база бурун хамдырар, ол ышкыш фермаларга картофелдиниң үнелиг чөм курааырын тургузар умур-луг.

Бо чугула болгаш харысалгалыг сорулганы чедишкенин шийткээрде хамыктын мурнунда картофель олуртуп шөлдүң үнүш-дүмүткүрүн бедирер херик. Элбешкилдиң дүжүттү өстүрүп алырга агрохимиканың чуумнарын сагыы-рында, үрээниң экинжидеринден, мурнакчы дүжүмүганы ажыглаарындан кол хамдары. Картофелдиниң бедик дүжү-дүн өстүрүп, ажаап ал турар ажил-агыйларын бистик республикадан хайну адап болур.

Көдээ ажил-агыйның дүжүмүгү станциязының коллектив-ин элзэн каш чылдар улаштыр гектар бүрүзүндө 160—220 центнер картофелди аяп келген. Тандыда сорт шөндөр учас-токта көргүзүп база эки, ол гектар бүрүзүгө өнөштүр 220—280 центнер картофелди аяп турар. Бо чугула кул-тураның чаагай дүжүдүн өстүрүп алырыңче кичээниңиң күштелдиргенинден «Межегей», «Сүт-Хөл», «Элегес» совхозтар, Барыш-Хемчиге «Большее» колхоз база чыл бу-ру эки дүжүттүгү болуп келген. Оң уламандан олар боттар-дын үрээниң-дээ хандырттып, белеткел органдарыңа кар-тофель садар хүлээлгезин-дээ чедишкенин күөсөдип турар.

Бир зөөс шупту ажил-агыйлар ол ышкыш боттук хөмчө-лерини ол, картофель бугурурине чөлгаш ону күрүңгө са-дарыңче кичээниңиң улгаттырган болза, республикада бай-дал амгызындан ырактан эки турар ийик. Барыш-Хемчиге, Улуг-Хем, Тес-Хем болгаш Каз-Хем районнарда чамдык ажил-агыйларның удуруткучулары картофель өстүрүп алы-рыңче колхоз сагыш салып турар. Дүжүт чавыс болганын-дан чыл буру үрээни чөк артып, күрүңгө картофель белет-кел хүлээлгезин күөсөтөйиң келген. Эркин, Бай-Тайга, Бүр районнарда бо чугула ажил багыт тургустунган.

Хову ажилының чугула участогунуң бирээзи — кар-тофель айтырыгы чамдык черлерде шак ыңдыг багыт шийт-келтирүү турарының чылдагааны чүдөл? Хамыктын мурну-да ажил-агыйның зөөс чуртунуң, негелде көк удурутканың уржунда. Акынтаның практикага бүзүретиң, картофелди зөөно аргызы-биле олуртуп, ажаап өстүрерин республиканың элзэн хай колхозтары болгаш совхозтары боттандырбай ту-рары четпес.

Районнарда көдээ ажил-агый эргелдериниң, колхозтар-ның болгаш совхозтарның удуруткучулары, ылаңгыя агроно-мдары картофелди хөрүнү эки, үнүшче таарымчалыг учас-токтарга олуртунче, шынарлыг үрээниңиң ажыглаарыңче мөшкөн кичээниң салып турар. Ол ышкыш агрохимикат өөредилге шупту ажил-агыйларда зөөс, а чамдык болгун-нерин буу барымдалап тургускан, ону партия, профсоюзел органдарыңа кичээниңге албайн келген.

Тывага картофелдиниң бо чыгы дүжүдү мурнуку чылдар-дан нуду болган. «Нара-Хазак», «Найрал», «Барлык» сов-хозтар, Тес-Хемде «Чодураа», Вүрде «Коммунизмче орук» колхозтар олурткан участкаларындан шупту дүжүт албаан. Бир зөөс агрохимикат чуртуну шыңгыы барымдалаан, ылаңгыя чайгы ажаалданы экинжиден болза, зөв-дээ бол, дүжүт алдынар, көргүзүп амгызы ышкыш багыт зөөс болуп турган.

Бир кол кичээниңиң күсүк ажаап алышыңче угланды-рары чугула. Чамдык ажил-агыйларда бо ажилды багыт органдар, улуг чидиргилгил ажаап ал турар. Ажил-агый-ның зөөс шак ыңдыг чорук-биле моон соңгаар этегиңиң бол-бас. Бо чылын олурткан 1430 гектардан ам-дээ 200 хире гектарың картофели ажааттынмаан.

Республиканың чамдык районнарында хар киир чаапкан, сооп элзээн. Мындай турбуже Барыш-Хемчиге, Чөөн-Хем-чин, Улуг-Хем болгаш Каз-Хем районнарың чамдык ажил-агыйлары амга чедир картофель ажаалдазын дооспаан. Ам кол кичээниңиң картофелдиниң бурун ажаап алырыңче, ону шөлдөрдөн өй-шандан сөөртүрүнчө угландырар херек. Ол ышкыш келир чылдың дүжүдүгө шынарлыг үрээниңиң уруп белеткээр, ону камнык каагалаары чугула. Картофель үрээ-ниң чөк ажил-агыйлар ону амдыгааштан тыптынып алырын органдарга умурлуг.

Бо чылын республиканың колхозтары болгаш совхозтары күрүңгө 4100 тонна картофель садар, амгы үеде оң 52,4 хуузу кирген, а ногаа аймаа садарың паны чүгүлэ 35,4 хуу күөсөтүңгениң. Ол ышкыш келир чылдың дүжүдүгө үрээ-ниң белеткээрин база чөткөс органдарга турар. Никити хе-регелээр картофель үрээниңиң ам чүгүлэ 60 хире хуузуң уруп алган.

Партия, совет, көдээ ажил-агый органдары, колхозтар-ның болгаш совхозтарның удуруткучулары, ылаңгыя агро-номдар бо чыгы илэрзэң чөткөстөрүн каттапаса, келир чы-лын картофелдиниң чаагай дүжүдүн өстүрүп алыр дээш ам-дыгааштан кичээниң салыр. Үнүш-дүмүткүр участка туш бол-базырадыр, минералдыг болгаш органиктик чедишчилгени четир кылдыр төгөр херек. Күш-амылды шын органдар-га, техниканы бугуручүлүг ажилгаары чугула.

Кандыг-дээ ажил-херектиң чедишкенин болуру аңаа баш бурундар ханымчалыг белеткелден, ажил-агыйы баш-карылгандан кол хамдары. Көдээ ишчилериниң, ылаңгыя но-гаа болгаш картофель зөөнопарың ортуңга партияни-органдастыг болгаш политиктик ижиңизиделге ажилын амгы негелдениң деңгелинге чедир бедирер умурлуг.

БЕДИК ШАННАЛ-БИЛЕ, ЭРГИМ БАШКЫЛАР

Башы ажилыңа хай чылдарда үр-түнөөдүг ажилдаан дээш Кызылдың №3 школаның башкылары Елена Ни-кифорова Григорьева, Елизавета Иванова Көйткыс бол-гаш Валентина Дмитриева Проконьева олар Тыва АССР-иниң Дээди Совединиң Президиумунуң Чарлык-биле Тыва АССР-иниң Дээди Совединиң Президиумунуң Хүндүлгө бижиги-биле шаңдатканнар.

ЧУРУНТА: Бин-Хем районнуң «Хадын» колхозунуң мурнакчы комбайнери ком-сомолчу, зөөно удуруткучу Валерий Найдың хүн нормазын ийи катеп ажыр күү-сөдип турар шалыпчыларын бирээзи.

В. ЧАДАМБАНЫҢ ФОТОЗУ.

ТӨРЭЭН ЧУРТТУҢ ШЫГЖАМЫРЫНГА

Тываның тараа-агыйлары Ок-тябрьның социалист Улуг революциязының 54 чыл оонга тоелтиг ужуражыр дээш күсүк дүжүт ажык алыш-кылып кыска хуусаада чиди-ринг чокка чорутканы ажаалдап турар.

Октябрьның 11-де мөдө-биле алырга, республиканың колхозтары болгаш совхозта-ры Төрээн чурттуң шыгжамы-рынга 47.534 тонна тараа-агый кирип, паның оналгазын 61,7 хуу чедир күөсөткөн.

Танды районнуң ажил-агыйлары Төрөөн тур-туң шыгжамырыңче 30.435 тонна тараа-агый кирип, дээш-газын 80,9 хуу боттандырган. Чамгыс октябрь 10-да бекин Тандыда 841 тонна тараа кирген. «Элегес», «Межегей»

Кызыл хоорай Совединиң совхозтары күрүңгө тараа дүжүдүр хүлээлгезин чөдөш-кенип боттандырган. Аңаа «Юк-Тей» совхоз шыгарал, дээшгазын 334,4 хуу күөсөт-көн.

Каз-Хем районнуң тараа-агый

ПЛАН КҮҮСЕТТИНГЕН

АН-ДОВУРАН. (Телефон-биле). «Тыва даг-дүг» комбинат-тың арылгалда фабрикаының коллектив тоску беш чылдыг паныг оналгаларын хуусаа бетинде күөсөдир дээш өлөңгө-лөр аразында социалист чарышты калбартаң ажаалдап тур-ар.

1971 чылдың эрткен тос айларында 5.341 муң рубльдин барааның продукциязын бугурур даалталыг турган, 5.681 муң рубльдин кылып, панын 106,3 хуу күөсөткөн. Эрткен айларда 26800 тонна даг-дүгүн болбазырадыр оналгалыг фабрика коллектив 28087 тоннага боттандырып, панын 104,8 хуу күөсөткөн. Оң иштинде эң териниң сөрттүң даг-дүгү болбазырадырын 107 хуу, бирги сөрттүн — 108, ийги сөрттүн — 104 хуу күөсөдип, чедишкенин ажил-даан.

Зачеттер аразында социалист чарыштын бирги черин Ховалыг Чигир-оолду удуртканы ийги элзеге алган. Олар барааның продукция бугурурине оналгазын 105,5 хуу, даг-дүгү болбазырадырын 106 хуу боттандырган. Куулар Бояның удуртканы бекки элзөө ийги черин алган.

Арылгалда фабрикаының ажил-ишчилери Октябрьның со-циалист Улуг революциязының 54 чыл оонга күш-ажы-лыг белеткериң ужуражыр дээш чарышты элзедер аразы-ла калбартаң.

М. СУНДУЙ-ООЛ,
иш начальниги.

Социалист чарышты ор-гандарың улам экинжидер дугайында СЭКП Төп Комите-диниң доктаалын танышкан, өскө бүгү черлерде ышкыш, бистик колхозтуң ажил-ишчи-лери политика талазы-биле ол удуз документин ажил-чору-дугага дайынчы удурутканы кылдыр хуулап ап, ажил-агыйның азы-буру азыла-рында байдалды тандыр ана-дистеп, оң практиктиг түн-ишчилер кылып турар. «Со-циалист чарыш болза, күш-амылыч энтузиазмын, ногаа-дың чорукту хайыңкыртып, хай-хей миллион мурнакчы-ларын болгаш чарыкчыларын база чогадыкчыларын идиң ундуруп турар» деп, ол доктаалда айттып турар.

Бистик ажил-агыйның мал болгаш хову ажилында хай-хөй кайгамчык мурнакчы ки-жилер чарышка киришкен, бедик көргүзүлгени чедип ап турар. Төп Комитеттин чарыш дугайында доктаалы олар сет-ки ханымчыны-биле хүлээп алгаш, бедиктен хүлээлгелер-ни ап, улам шүдүрү ажаалда-рың күрүңгө салар талазы-биле, фермалар болгаш хойку бри-гадалар аразында калбарган социалист чарышка комму-нист эң Куулар Чамзырында удурткан төп сүт-бараан фер-маның коллектив тилектик болуп, мурнуку олурткан чо-руу турар.

Мал саанчылар Оюн Көк-кыс, Сара Салчак, Оюн Арак-чаа олар саар ийек бүрүзүндө «И» чылда 1300—1300 литр сүтү саап алыр хүлээ-лел тургаш, ам бо хүнүрге өнөштүр 90 хураанын, хай бүрүзүндө 2,2 кг ажык дүжүт кыргып алган болза, келир чы-лын өн-дээ бедик көргүзүл-гени чедип алары хүлээ-лген.

Ажил-чорудуганың че-дишкенин ийи бүрүзүң чар-ышты массалык биле кириш-кел, эрес-шүдүргү ажил-хе-роонен удуз-биле хамдаржыр болгай. Тандыда «Коммунизм-ниң херек» колхозтуң колхоз-чулары амгы үеде СЭКП-иниң XXIV съездиниң шийткелери-ни, тоску беш чылдын паны-ның сорулгадарын чедишкени-ни күөсөдир деп чангыс-алай, бедик күөл сөрттүгү ажаалдап турар.

Колхоз бо чылын күрүңгө 90 тонна сүтү сапар тургаш 108 тоннага салып, азы чыл панын 120 хуу чедирин, тос айларда аял садарың панын база-ла күөсөткөн. Мал продукциязын бугурур болза күрүңгө салар талазы-биле, фермалар болгаш хойку бри-гадалар аразында калбарган социалист чарышка комму-нист эң Куулар Чамзырында удурткан төп сүт-бараан фер-маның коллектив тилектик болуп, мурнуку олурткан чо-руу турар.

Мал саанчылар Оюн Көк-кыс, Сара Салчак, Оюн Арак-чаа олар саар ийек бүрүзүндө «И» чылда 1300—1300 литр сүтү саап алыр хүлээ-лел тургаш, ам бо хүнүрге

Найыралдыг байдалга

ССР-иниң Министрлер Че-вүлелиниң Даргазы А. Н. Ко-сигин Марокконуң хааны П. Хасаннын талааның бузуу-ру 1971 чылдың октябрь 8-тен 10-га чедир Мароккога аян-чорук кылып чорзанын совет-марокко калы кылган дыннадыгга чуталап турар.

ССР-иниң Министрлер Че-вүлелиниң Даргазы болгаш өтү үдөөн кижилер Мароккога чарыштын үезинде Рабат болгаш Касабланка хоорайлар-

га барып, экономика, социал болгаш култура талаан-биле Марокконуң чедишкенин-биле танышкан. Хүндүгү со-вет аалчылар чер болганга өө-рүшкүлүг хулап алышканын-га тавакжыл, хүндүлгөткен деш дыннадыгга база чуталап турар. Ол болза совет удушту марокко улустуң эл-найралчы-ла буу-биле көрүп турарының херекчи болган.

ССР-иниң Министрлер Че-вүлелиниң Даргазы А. Н. Ко-сигин Мароккога чоран үе-зинде П. Хасан хаан-биле бол-ган Премьер-Министр дээр-ги К. Ламрани-биле ужура-жып, бесөзалар кылган. Най-ыралдыг болгаш бот-боттарың бичтиринең байдалыңа болуп өрткен ол бесөзалар үезинде ийи талааны харылаалары-ны, а ол ышкыш талааларың сонунургалдыг делетей-дээ ай-тырылдарыңың талазы-биле айтырыгың чуталажып көр-гөн.

Совет Эвеледи-биле Марок-конуң аразында найыралчы харылаалары болгаш бот-боттарың бичтири улам бы-жыгып, а ол ышкыш ийи чур-аразында салыг болгаш экон-омиктик калы ажаалдажыл-дарың-дээ калбарып турарын ийи тала сеткил ханымчыны-биле демделгезиниң дыннады-да айткан. Ичтангыш ың-дыг калы ажаалдажылдарың улам калбарып күзелгил олар база изерткен. А. Н. Коси-гинниң Мароккога чоран үе-зинде далайгы судно экинжи-рилгесиниң дугайында совет-марокко дутуружагыга ат сал-

ган. Совет тала Мароккога экон-омиктик болгаш техниктиг делетик кыларыңа күзелгил бадыткан. Үр-түнөөдүг кал-ды ажаалдажылдарың калбар-тып чорудары Совет Эвеледи-нин болгаш Марокконуң-дээ улустарының эрге-ажык-тарыңа таарымчалыг бооп, тайбыны болгаш делетейге айыл чок чорукту улам бы-жыглаарыңа делетикчелгил бо-лурунга изелгелгил ийи тала изерттейлэн.

Ийи тала болза, найыралды болгаш улустар аразыңа калы ажаалдажылдарың быдыг-ла-рыңче уланган тайбыңа ынакчылыг даштыкмы поли-тиканы чорударыңын нияти чүткүзүп барымдалап тура-рын медеткен деп оон ылай-кыннадыгга база демделгезин. Делетей айтырылдарыңын хой нуруузуңуң талазы-биле олар-ны туружунуң дүжүп азы чок бооп турарыңа ийи та-лазың сеткил ханымчынының ыңна демделгезин.

Ийи талааны харылааларыңа болгаш ийи талага со-кууругалдыг делетей айтыры-ларыңа хамдарыңкың үрүл-чүтүң консултацияларың кы-лыр дугайың талаалар дугу-гуршкан деп дыннадыгга демделген турар.

Совет Эвеледи-биле Марок-конуң аразында бүгү делет-дерге харылааларың болгаш найыралды, «ССР-Марокко» болгаш «Марокко-ССР» ип-ти-лдериниң ажил-чоруду-галарыңын улуг ужуз-дуза-зың талаалар үнөдөп турар. (СЭТА).

АЯН-ЧОРУК ДООЗУЛГАН

РАБАТ. (СЭТА-ның тускай корр.). ССР-иниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы А. Н. Косигин марокко чазактын аалдары дөң октябрь 10-да дыйдалга тургускан.

Найыралчы байдалга эрткен пайдалгага А. Н. Косигин болгаш Марокконуң Премьер-Министри Мохаммед Карим Ламрани олар чүе чуталап.

РАБАТ. (СЭТА-ның тускай корр.). Ол-ла хүн ССР-иниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы А. Н. Косигин чуртун-че чамышкан.

ССР-иниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы А. Н. Ко-сигин болгаш ону үдөөн экинжидер октябрь 11-де Москуда эки чамыш келген. Эм А. Н. Косигиниң Внуково аэро-портуна эштер В. В. Гринин, Д. С. Полисанский, Ю. В. Анд-ропов, М. С. Соломенцев болгаш албатың өскө-дээ киж-лери барып уткаашвар. (СЭТА).

Кызылдың эмнелге комплексиниң тууунда 20 нийилиг туудуужулар бригада-зын 40 орунуг эмнелге туудуу дүгүдөдүр сорулга-биле экиленген. Бригаданың со-рулгазы эмнелгениң кырышын, даштыкы чадараларыңыңы турган. Ол амылды Кызылдың улутуру туудуу эргелинде бригадир Константин Родионович Зуевтиң бри-гадазы кыска хуусаада боттандырган.

ЧУРУНТА: (он талазындан) Ленинчи юбилей медальның эдилекчини бригадир М. ЗУЕВ туудуу М. НАЛДАР-ООЛ, А. НОЗЕРОВ оларга даалга берип турары. А. СОДУНАМНЫҢ ФОТОЗУ.

АЖЫЛЫН ДООСКАН

Делетейге эң-не баштайгы боду чорур автоматтыг стан-ция «Луноход-1»-ниң дузазы-биле Ай кырыңга эртем бол-гаш эртем-техниктиг шийиң-илдериниң программаның күү-сөдир доозулган. 1970 чыл-дың ноябрь 17-де «Луноход-1» дээр автоматтыг эртем ла-бораториязы Ай кырыңа ажилдап эгелээш, он чартык ай дургузунда үргүлчүлээш, ону чедишкенин дооскан.

Ай кырыңа ол үениң дур-гузунда боду чорур аппара-ттын бүгү системалары болгаш эртем херекселдери чогуңча-лыг ажаалдан болгаш эртем шийиңилдериниң кол болгаш немелде-дээ программаларын, а ол ышкыш инженер-кон-структор программаның долузу-биле күөсөдирин хандырган.

Ол шийиңилдерини күөсөдип ту-рушкелдерини күөсөдип ту-рар үеде боду чорур автомат-тыг аппарат 10.540 метрге деңгелдер деңгелдерин эрткен, оң ачызында Ай кырында 80 муң дербелчин метр черин ийи шийиңилеп көр аргалыг болган. Ол-ла үе дургузунда аппараттың телевизия систе-маларының дузазы-биле Ай кырының 200 ажыг нийи, дургуз-хемилерин болгаш 20 муң ажыг чуруктарың алган. Луноходтун шийиңил эрткен черлериниң 500 ажыг тоңча-наларыңа хөрүнүң кырында каадының физика-механи-тиг шыңарын, а ол ышкыш 25 тоңчаларыңа — химиктиг составын шийиңилеп, тодарат-кан. Алдыңан бүгү түңкел-дерин ажилдап кылып тур-гаш, «Луноход-1»-ниң ажил-дап турган деңгелдериниң то-плогартыг болгаш морфолог-тук онза байдалдарыңын сан-түңкелдерин аяп болуп арга-лыг. Автоматтыг станцияның хөй ай дургузунда ажилың дузазы-биле немелде-дээ херекселдериниң болгаш Ай кырында радиациялыг бай-далды ык шийиңилеп, хөм-чээр аргалыг болган.

Боду чорур аппараттын инженериг саналдарының, ооң кезектериниң, системала-рының эртем аппаратурапа-рының болгаш Чер кырында башкарылган база хайгаарал херекселдериниң шың, изелгел-ден «Луноход-1»-ниң үр-гүлчүлөгид үеде амылы ба-дыткан. Ай кырыңа боду чорур аппараттың шийиңил-кенин ыраңтан башкара-рың системаларын эң баштай хынап көр аргалыг болган.

Боду чорур автоматтыг се-вет аппарат «Луноход-1»-ниң дузазы-биле алган хөй тала-ларлыг эртем информацияла-рының ачызы-биле Ай дуга-зында, Хүнүңү болгаш немел-делгениң дугайында билг-ни улам дөңгөргөй болду-руп турар.

Колхозтуң ишчилери «Со-циалист чарышты органдарың улам экинжидер дугайында» СЭКП Төп Комите-диниң доктаалын танышкан, боттарың бар аргаларың болгаш курааыларың сапал көргөш, келир чылдың дүжүдүгө чет-чир сааның, бедик шынарлыг үрээниң болгаш мал чөмү ба-зы иштик херекселдериңиң ийиңиң уруп алылал, Каз-Хем районнуң «Тилекте» колхоз-туң ажил-ишчилериниң кы-гырып танышкан, ону делетикчел Төрөөн чуртун шыгжамырыңче ам-дээ 500 тонна тараа-агый сапарын хүлээп, он ажилды ам-дээ уламчылап турар.

Партияның Төп Комитеди социалист чарышты улам калбарып дугайында сагыш сабызашкан, партия органдарыңа улуг негелдени тургузуп турар, ТК-ның бо айтырыг талазы-биле докта-алың барымдалаан, ажил-чору-дугага бистик байдалды тодар-гай анализдеп, практикага чо-гуту түңкелди кылып ужурут-кыс. Чарышты органдарың-ны-биле холбошкан бүтү ажуру-н, түңкелдерин делетикчи-лериң көрүрүн, дургузуганы практика кырыга катталга-ның тутайдык экинжиг принциптин жазык чөккө-ба-оңчалаал турган, бо талазы-биле салдырган сорулгазы күөсөдир дээш бүгү чүдүлгени кылып бил.

О. НЕНДЕН,
«Коммунизмниң херек»
нахоста партком секретары.

Партия амыдыралы

биргүчү турарлы диво, чам
дык партия эе организация
лары СЭКП кейингүчү кав
дидаттары хүдүн алаш,
ооларын идея-политиктик ки
зияндилгичеке кошкы ки
чөөгөйи салып, оларын
партияны бегедди куудат
камын херечини турар-дыр.

Бистид соруагавы болза
СЭКП-нин XXIV съездинин
партияга хүдүн алышкын
ын болгаш аянык коммуни
стерин кияизидеринин дута
йылда айтышкычыларын ха
жык чокка күсүдип, партия
ны хүрөөлөтүн оудулав эе
кычөөгөйи кюру, ажал
чынарнын, колхозчулардын
ителгилециянын эе толг
тик толзөгөчлерин чыгыс
таш шилди алырынга түдөв
лош, хүрөөлөтүн өстүрү бо
лур. СЭКП райкому болгаш
партия эе организациалары
оо айтыржарые моон сон
гаар-да доктамак кычөөгөй
ни салыр.

Д. КУУЛАР,
СЭКП Монгун-Тайга райо
мунун организасты кылди
ленин институту

удуругу ажилдаа чыгарып
Амьлалтын шери-пати
сомоддун сорулгаларынын
циге албан эрттеринге
школаларын ролонун дута
динин кижилеринин бугу
Амгы уеин пегедезинин
риалдег базамы тургузган
цегаейин угандырган. Ол
лорусс, Эстон, Грузин, Лит
шолаларинда бар. Ызда
шери-техникти бестекде
рин (тирлерин) кончуг эки

ол болур. А. САЯН,
Садыг министерствозунуң
КЗО лабораториязының
начальниги.

— Чурттуу илиям сагаалы В. И. Ленинниң чагылар амыдыралга ыдыктым-биле боттандырып, Ада-чурат камгазаламга кандыг-даа үдө турутарынага беен болулар дөшт бүгү чүүдөдери кылары чугула—деп, СССР-и чырыдылымни министри М. А. Прокофьев конференция аялым хаап тура, чугазалап.

ДҮРҮМ

Ш ы н

ДЕЛЕГЕЙ *об* Күннөрдө

БҮГҮ-НИИТИНИҢ ТАЙБЫҢЫНЫҢ ЭРГЕ-АЖЫКТАРЫНГА ТААРЫШТЫР

ССРЗ-нің Министрлер Чөвүлелинин Даргазы А. Н. Носыгинин Алжирге болгон байкагы аян-чоруун даштыкы пардала чедикишинин болгаш улуг аякы-дузалыг чорук кылдыр көрүп турар.

Алжирге чугалаагышыктар найыралдык болгаш бот-боттарын долзуу-биле билчир байдалга болуп эрткен деп совет-алжир кады кылган дыңдагыда чугалап турар. Ычангаш СЭНП-биле Национал хосталга фонтузунун аразына аякы-херекчи кады аякылдыгынын тургузарын чугалаагышыктар үзүндө шийтирилген. Ол ышкы совет-алжир найыралдык болгаш экономика, техника болгаш култура талазы-биле кады аякылдыгыны улам быжылдыгынын айтырылганын баа айткан. Ийи тала делегей айтырылганын чугалаанын көрүп турар үдө олар-ның туруштарынын калбазы-биле дүгжүп турары илереттинген.

ССРЗ-биле АУДР-ның аразына найыралдык харылдааларын болгаш бүгү тала-дыг кады аякылдыгынын улам калбарт-тыры ийи чурттуу улустарынын үндөзүн эрге-ажыктарына таарышты, бүгү-ниити-нин тайбыңын болгаш айыыл чок чоруун быжылдыгынын, делегейиниң амгы айты-рыларын шыны-биле шийтирилээрине идилийг болурун социалисттик чурттар-ның солуннары болгаш депшигелиг пардала черлери Совет-алжир медегелди тайыл-бырлаан чүүлдеринде медегелеп турар.

А. Н. Носыгинин Мароккога аян-чоруу-нун үзүндө чугалаанын көргөн айтырыл-ганын Совет-марокко дыңдагыда тодар-гайы-биле айткан. Найыралдык болгаш улустар аразына кады аякылдыгынын быжылдыгынын уланган ниити чүктүл-дү удурулга болурун турарын ийи тала медегелген. Делегей айтырылганын хей нуруузуунуң талазы-биле оларнын туруш-тарынын дүгжүп азы чок бот турарын талалар септик ханышкын-биле медегел-лэн. ССРЗ-нің Министрлер Чөвүлелинин Даргазынын Марокконун хаан черинге аян-

чоруу болгаш оң кылган бөсөдалары, ужу-ражышкыннары-даа найыралдык баа ка-ды аякылдыгынын харылдааларын улам калбартырынын оруунга чаз чугала ба-зым болурун дыңдагыда чугалап тур-ар.

«Совет Эмелии делегей ареназында араб улустарының демиселиниң талазы-биле шыныч болгаш идегелди чөлөнгини бооп турар. Оларга ол материалдыг, мо-ральный болгаш политиктиг дузалымчы-чедирип турар»—деп, Марокконун «Аль-Анба-Джарида» солуну А. Н. Носыгин-нин Мароккога аян-чоруунга холбаштыр чүүлүгө медегелген. Ычангаш оң араб улустарының демиселин деткип тура-ры дээш, бистиң депшигел баа чечен-те-лишин дээр национал демиселинине деткимчеи дээр ССРЗ-ге эң-не ханы өө-рүп четтиркишкынни илереп турар бис деп ол-ла солун уламчылап бижээн.

СЭНП ТН-ның Политбюро кеңигүнү, ССРЗ-нің Дээди Советиниң Президиумунун Даргазы Н. В. Подгорныйга баштаган совет партия-чазак төлөөлөрүнүн Вьетнам Демократтыг Республикага аян-чоруунуң түңнелдерин делегейиниң хей-ниитини улуг соңууругал-биле көрүп турар.

Ычангаш даштыкы пардалага совет-вьетнам медегел ам-даа көл черин ээлеп турар.

Ханойнун «Нян зан» солунунун бижээ-ни болза: ол документте Мурнуу Вьет-намын колония болдурун, ону америк шер-иг баазы кытыр серуугалыг агрессив-ти аразтангы дайынны шымыкызы-биле бу-руу шалкан. Америк агрессивтига уду-раттарынын патриоттук шимчээшкынни чай-гылыш чок, быжылы-биле ургунчуларын ында баа катп айткан бооп турар. Вьет-намын, Лавстун болгаш Камбоджанын улустарының демисели бүгү делегейини улустарының революстуг демиселиниң чу-гула болгаш чарылбас кээр бооп турарын ийи тала медегелген.

ИНТЕРВЕНТИЛЕРГЕ СОГУУШКУН

ХАНОЙ. (СЭТА). Мурнуу Вьетнамын патриоттар амер-ик-сайгон шериглериниң тур-гунтарына согуушкуннарын тегер-түтүп турар. Парламент хосталга агитациянын дыңдагыда, Октябрь 1-ден 4-те чедир Тайиниң мөжүгү Мурнуу Вьетнамын хостары-ның Улусчу чепсекти күш-терин дайындагы 300 хире сол-дат, офицерин сандан үндүр-гөт, 7 вертолётту дүжүр ат-кан, дөрт үгөр-боону чок кыл-ган.

Сентябрь 20-ден 29-ка чедир үдө Митхо мөжүгү патриот-тар дайындагы 490 солдаттын чок кылган, чеди шериг ма-шиназын ууттаан, хей санын боо-чепсекти хулаан ал-ган.

Сентябрь 21 болгаш 22-де Бакжа биле Лонкхав мөжү-гү патриоттар дайындагы 115 солдаттын өлүгүн болгаш

балыгалаан, америк вертолётту дүжүр аткан.

Сентябрь 23-тен октябрь 4-те чедир Камбоджанын аян-дүрү районнарына болган дай-ынчы чорудууларын үдө-янда хосталганын Улусчу чепсекти күштерин дайындагы 300 аяк солдаттын өлүгүн, балыгалаан болгаш тууду ал-ган, дайындагы хей санын шериг техниказын чок кыл-ган деп, Кхмер информас агентствасы дыңдаган.

Колдуудула-ла чурттуу Ба-рым чүк мөжүгүндө тур-гунтарын аякыштан шеригиниң таламындан истен сүрөт, ара-тазыг өзү-биле аякылдап чо-руудула коргары—оскен-то-роон черлеринде миллион-миллион кижилериниң деп-чи чорудууларын чыдагы оң бооп турарын дескен кижилериниң ийди солдуннары-даттанган чагаларында до-млетер турар. Диежуа, Маки-кавди, Дири болгаш өскө-дө чедирле пакстан шеригле-риниң ханыг үдөгөшкынне-риниң дутайн «Нью Эйдж» солун бижээ. Чоон Паки-станын Нагару (Маймен-сикх район) суруунун чур-такчыны Саянхара Кумар Бхуаник болууну суруунун 116 чурттангаларынын Инди-е калгачар депши кирип ке-лгенниң дутайн дыңдаган. Ычангаш оларнын кызы-гаарга чедир орун айы-биле таарышкан коргучуңуң чүдү-риниң дутайн ол чуга-лаан. Олар бодоттар калдай-ла оларга бодоттар калдай-ла берген. Дескен кижилериниң дык хайт өлүгүн азы диг-ритте-де өрттөткөлөкөн.

ЧОННУН ЭРГЕ-АЖЫКТАРЫНГА

БРАЗЗАВЛЬ. (СЭТА). Конго Улусе Республиканын кааза конго ыштык, ыштык ба-ларын бекит септериниң боду-ринге аякылдап турар үдөш-түкү оңу дөр троник мажик сайгарыны бодууну доду контролонга алган. Рес-

публиканы президентиниң Ингуабиниң декретин сугаар Конго Улусе Республиканын бүгү девиескэринге француз компаниянын аякыл-чоруду-газын хосаа. Уз компания мынчага чедир чуртта ышты

КЕЗЕМЧЕ ЧОК АРТКАН КЕМНИГ

Хатын, Лидия, Ораду... Бүгү делегейге ат-сугагы алгачар ол бөлүсү, чөксө-нак болгон француз суурлар-ның азын дыңдагыда суурлар-ның бийиктик дүгү алышты, чүктөргү саргы, килең-кы-мы ханышын кээр. Ол чер-лерин чүс-чүс тайын чурт-чыларын өлүгүн баштиг араатаннарын көрөт чок, кады-дошкун үдөгөшкынне-ри ол хире хемчөл чок бо-го-дур.

Делегейин ийли дайымын додулганын соода

гедиминикин олурукту жай-ла Медиванын дурулганы-биле бир рота шериглер кыл-ган.

Лейтенант Коляничин вазоду «ажадым» оза херин ал-ган, терини «шылтараа» Шымыг кемече алаалыкын шы тиксе үөр шыкш кыл-дыр салгындар. Ыдыг чү-во кайда боор! Президент Никсонун тускый айтмыш-кынн өдүгара Коляничин су-дур чедир хостан турган. Ол ара-зында америк пропаганда ма-шиназы азы олурубаа: ко-мандириниң дуураалыг күсөт-көн шык чүс деп, килең-кы аралы окустан олурукчу-дун алгартып орадыкын, оларын хей черге шүлдөтүп турар-дыр дөш шыкш хо-дуу чүдүрүшкуннарын кы-зып турган.

Алжириниң соода Фотр-Мак-ферсонга шериг трибуналы-ның түңнел хурады-да аякыл-тыгала. Аңаа каптан Меди-ваны шуут аякыг деп көргөш, салык үдүрүшкөн. Соңинге болган кем-буруулуң араата-зыг үдөгөшкынн дөш баш-тайгы уадаа буруулаттырып турган 25 америк шериг а-балыкларын ийиткен чүдө 5 кили судда кирген, ми-чазда-ла оларын чүдө чаң-галы—Коляничин кара-бизил-га хоругдан шийткен. Оңу бе-ли аякылдыгыда оң бажы-нында хостуу-биле хайгааран турар.

Араатаның кем-херек үд-өгөшкынн шак ыңчээр ала-лашкы чок эртып кадан.

ЧУРУКТА: хол даян бир хе-рожен кижини болгаш оң чаш уруу бодууну холу-биле боолан өлүгүн каптан Меди-на агартып үгөс соода.

(СЭТА-ның фотосу).

ДЕСКЕННЕР АЙТЫРЫ ШЫҢГЫРААН

ДЕ.ПН. (СЭТА). Индияны девиескэринге чаштыгып, док-тар чер дилээр дөш Чоон Пакистандан он-он муң киле-лер немештир дөш кээп-ле турар. Чоон Пакистанга дай-ны чорудууларын эгелен үдөш бээр 3 миллион 146 муң килин кыдыгынын эртыг ке-лген муң-ады болгаш аякыл таарыштырылганын, ми-нистри Р. К. Калликар пар-далга төлөөлөрүнө ме-дегелген. Ычангаш амгы үдө Индияга 40,000 килин ху-нун-не эртып кээп турар деп ол дыңдаган.

Бир эвес дескеннериң ыл-ды той шуруушкуну эве-кес болза, бо чылдын тоң-чүтүгө чедир оларын саны 12 миллион чедир дутайн Индия Каттышкан Напаллар Организациязында дыңдаган. Ам бөзүн чурттуң чамдык рай-оннарында дөш келген кижилериниң саны ук черлериниң үдөш чонунуң салгында көндүн турар алгачар. Кы-зыгаарда Метхалин штаттын девиескэринге хулуң-не 12,000 килин кырып кээп ту-рар, мачангаш ында дескен-нер үдөш чонунуң салгында дык улаткан. Бир муң кил-е бичи-де аякыл турар чур-такчылыг болаа дээр төрдө амгы үдө 50,000 дескеннер турумчул берген.

Индияны девиескэринге ычача хой кижиниң дөш ки-рип келген чоруу ол чуртка дык улуг берселерин таар-ыштырып турар. Ыдыг-даа болаа инди чазак оларын турумчи байдалын чүдөтө-дөр дөш бодуулар-ла ху-дурин кылып турар. Ычан-гаш дуулаанын фонтуу аякылдыгылаа, дескенер хулуң алыр лагерлер тур-гунтан, аш-чөм болгаш иди-хөп хуварынын систе-миз аякылдап турар, чамдык районнарыда дескеннериң ара-зында аякыл кылып шыдаар кижилерин аякылга кырып ал болурун аргазын көргөш. Ычангаш-даа ол бүгү ам-даа чөтөш турар. Аш-чөм, эл-тан, эми аякылдыгынын, иди-хөп, оран-саа дык че-дишпейн турары тодаргай. Даштыкы агентстваларын дыңдагы турарын баулар алгачар, чамдык штаттарга дескенерге аш-чүт, аягы-ар-кын чайлаш чок болу берген. Дескен кижилериниң барык 300,000 турарын арын-дур багырашкыннары араван бол-ган олурун кырыда ту-руп турарын ийди аякыл кижилер медегелген.

Колдуудула-ла чурттуу Ба-рым чүк мөжүгүндө тур-гунтарын аякыштан шеригиниң таламындан истен сүрөт, ара-тазыг өзү-биле аякылдап чо-руудула коргары—оскен-то-роон черлеринде миллион-миллион кижилериниң деп-чи чорудууларын чыдагы оң бооп турарын дескен кижилериниң ийди солдуннары-даттанган чагаларында до-млетер турар. Диежуа, Маки-кавди, Дири болгаш өскө-дө чедирле пакстан шеригле-риниң ханыг үдөгөшкынне-риниң дутайн «Нью Эйдж» солун бижээ. Чоон Паки-станын Нагару (Маймен-сикх район) суруунун чур-такчыны Саянхара Кумар Бхуаник болууну суруунун 116 чурттангаларынын Инди-е калгачар депши кирип ке-лгенниң дутайн дыңдаган. Ычангаш оларнын кызы-гаарга чедир орун айы-биле таарышкан коргучуңуң чүдү-риниң дутайн ол чуга-лаан. Олар бодоттар калдай-ла оларга бодоттар калдай-ла берген. Дескен кижилериниң дык хайт өлүгүн азы диг-ритте-де өрттөткөлөкөн.

ХООРАЙ ЧЕМПИОНАДЫ

Шидыра талазы-биле Кызыл хоорайның бирги чери дээр элчегил чемпионат эртен субботада эгедөн. Турнир таблицада ады кирген ол ады ойнакчы-ларын 9-у бирги, 7-и ийги разрядтын шидырачылар. Бирги разрядчыларын ийги де республикада ат-суга алдарың деагерон хоочун шидырачы Монгуш Кевин-Лопсан, хоорай чемпиону Матта Хомушкун, а ийги чергеин шидырачы-ларынды маргылда саныда спортчу чедишкыннерин улам быжылдап, боттары-ның туруштарына чортуу чалап ап турар Кызыл-оол Калыңдуу, политтехникумуну суруулу Виктор Луканов болгаш өскө-дө бар.

Баштайгы аян салгырааң түнөш кайды болгашың? Маргылдааң эгедөн хулуңду Хомушкун — Луканову, Кевин-Лопсан—Кү-чүтү, Столяренко—Монгушту, Мохов—Дегер-оолу, Кузнецов — Ооржакты уду-п алгачар. Артын ийи сазыг: С. Маады, Б. Ооржак, К. Саян-П. Беркович олар-ның сазыктары хайым болуу дооулуугаан.

Боксерлерде болган ийи салгыда Ооржак Севдас, Саян Кок-оол, Виктор Лу-канов, Матта Хомушкун, Монгуш Кевин-Лопсан, олар дуураалыкчыларын тусту-ууда уткуулаа, боттарынын көзөңгөрүнө 1-4 сазыкы баа кып бекит-төөлөр.

Акимдыда найысалааң эртен чылгы чемпиону Матта Хомушкун-биле Мон-гуш Кевин-Лопсан 2-2 сазыктар болуп, маргылдаанын киринкелерин мураш берген, а С. Маады, К. Саян, Б. Ооржак олар 1-5-1 сазыктар. Анык шидыра-чылар Луканов, Мохов олар арга-дуураалык, артын күштүг удураалыкчылары-быз ачы-дчыр «салгылаа», эртенги ойна турарын деагеронну күжөгү.

Маргылдааның негелдэни. Баулар маңаа тилээ 4 шидырачы «Спартак» эки-тура спорт инателдэниң болгаш республиканын бирги чери дээр маргылда-га киркир эрген чалап алыр аргалдыр.

Бо маргылдаа ыттири, четвер, суббота, воскресенье чүдөрлөдө көзөңгө-ниң 6 шак 30 минута турда шидыраага соуураалдыктарын хоорайның күш-культура комитетиниң бажынында маан турарын помчукуларты дыңдагы казы.

Д. САЛЧАК.

«Сүмележиил» деп чүүлге хамаарыштыр МЭЭН СҮМЕМ

Бракен Мөңгүн-Тайзааң И. Борбак-Карамын сентябрь 4-те үнөм «Шымыг» «Сүмележиил» деп эгелги материал бижээни дөш эшкы байыр чедирбишаан, чамдык сүмел-көдөр бодадым. Уруулар дээр кижиниң ас-кежи-дир, Кижиле уруу-дарым дээр бугу-ле хужун, бышын тарамна-мас болбай. Мээң урууларым 4 кижиге, Калжак оларнын кайы бирөөнү бичи каа чиде бээр, сазым-даа бөсөт, би-леп түрүп бөр жем.

Амгы үдө бистер шыкш хой уруулуң илерин Совет чазак бөдөн-биле үнөм, шакнал, материалды дуулаамы-ны киргүзүп турар болбай. Силерни көргөш:

«Анык түрөшүмдө хой урууларым...»—деп турган кижилер чүсөни аш-да чедир билбээн улус-тур. Ычангаш ачы-силерниң жомодалыгынын сүмелдэм. Кыч-но уруулау бо-луксай-дыр, чезе уруулау болурун күсү-дир, ол дээр ө-бүдөшүң, сениң терээ-дир. Маддыр ич чедир аш-тол божуп, азыраар чүс болза адыр, махтал боордун өске ыда балы чүү боор.

Бракен эес чоокку ужу хал көрүткөшкүн. Бастериниң ааларымыс иди-хөп гол-биле дөш, арын-даа чамдык дүңдөрдө бөш от чырыкка олура хондур дөшкөш, аш-толун келерин чоракчылар болбай. Ам бо үдө аш-дал-ла шыдаар болга, аш-тол шыныкы талы берип турар, а уруу-дарымыс бөсөт септи жазындан чамдык кайды-даа үдөшкө келерин улу-биче жемчөл айы-биле, аар-чын өрткөшкүн шып турган сазын алыр-дыр, ө-бүдө боджы-дык сазыраар нуруулааңда херээж кижиге ойнакыл турар болгаш аш-толго иди-хөп сазын, келертири баа-ла илерден таааржыр. Мынчагаш ич болуру улу-з тар-мысалааң, хундулу, ону кижиге буруу болар.

Хой урууларым болгаш бот илериниң урууларын ас-сакка бирги элчегде хулуң келер болгаш таааржыр тур-р алган ойнакчылар чарык — советтарын дыкчыла-лар, колгоотериниң баштаар черлери, професия аргы-аачылары болгаш чер-черде херээжкөн чөдөлөдөр ил-лери таарышкын аякылдаа килерин башкааржыр бо-лай. Ажыл дүрөшкө бир дуураанда колгоууларда херээ-жкөн чөдөлөдөр барып, айтыры тургузарынын сү-мелдэм.

Тукту-Кок САМБУУ, Кал-Хем районда «Совет Тыва» сохлатуң бухгалтери.

КИЖИДИЛГЕДЕН ХАМААРЖЫР

Бракен Борбак-Карамын «Сүмележиил» деп эгелги чүүлүн найыс эргик илер-биле бодуунуң бодолдорунуң баа улажыксыдым. Шунтуу аш, сакка турар намыс дөш уруулау мен. Силер шыкш, урууларын эдөтөп алаш чо-расы, чамдык кижилериниң колгоуу-шотокон анымыс сөс-терин-даа дыңдагылаа мен. Кайды алгачар бир кижиге:

— «Мынча хой аш-толду азыра-даа каарыңа сени азы-раар эес, жаз олуң чамыс борбак-даа ашча бербестер»—деп. Уруу-дарымын жоо-шыннары, кижиге болуру бичи чажында эгелги шык кижилериниң ийди кол тааар-жыр болбай. Уруулар кижилериниң ас-сак, сазын улу-з ужу-дуралымын дуураан маңаа бижес мен. Бистин «Х Улу-з турал» колгоота бир чөтөс чүс, уруулар албан чег-лери болуру аш, сазын чөш болуп келес. Бистин суура аш, саз ашайар дуураанда жоо мурунун чылдарда тур-дарыра дөдө-дараа чүдөлөш келес. Соулу үдө ол ду-раадын шырыңай ытталгалаа. Колгоуушту аш ашыл-даан дөш үстүк чедир шыкыл-жакан-даа турган. Уруу-лар албан чери ашайды азыраа таарышкын бөсө бажы-нар-даа бар. Уруулар, илерге таарышкын аш, саз-ты чуулаап ашайдыр чөтөс колго баштаар чериниң бала-ш-пайн турары терини чөтөс.

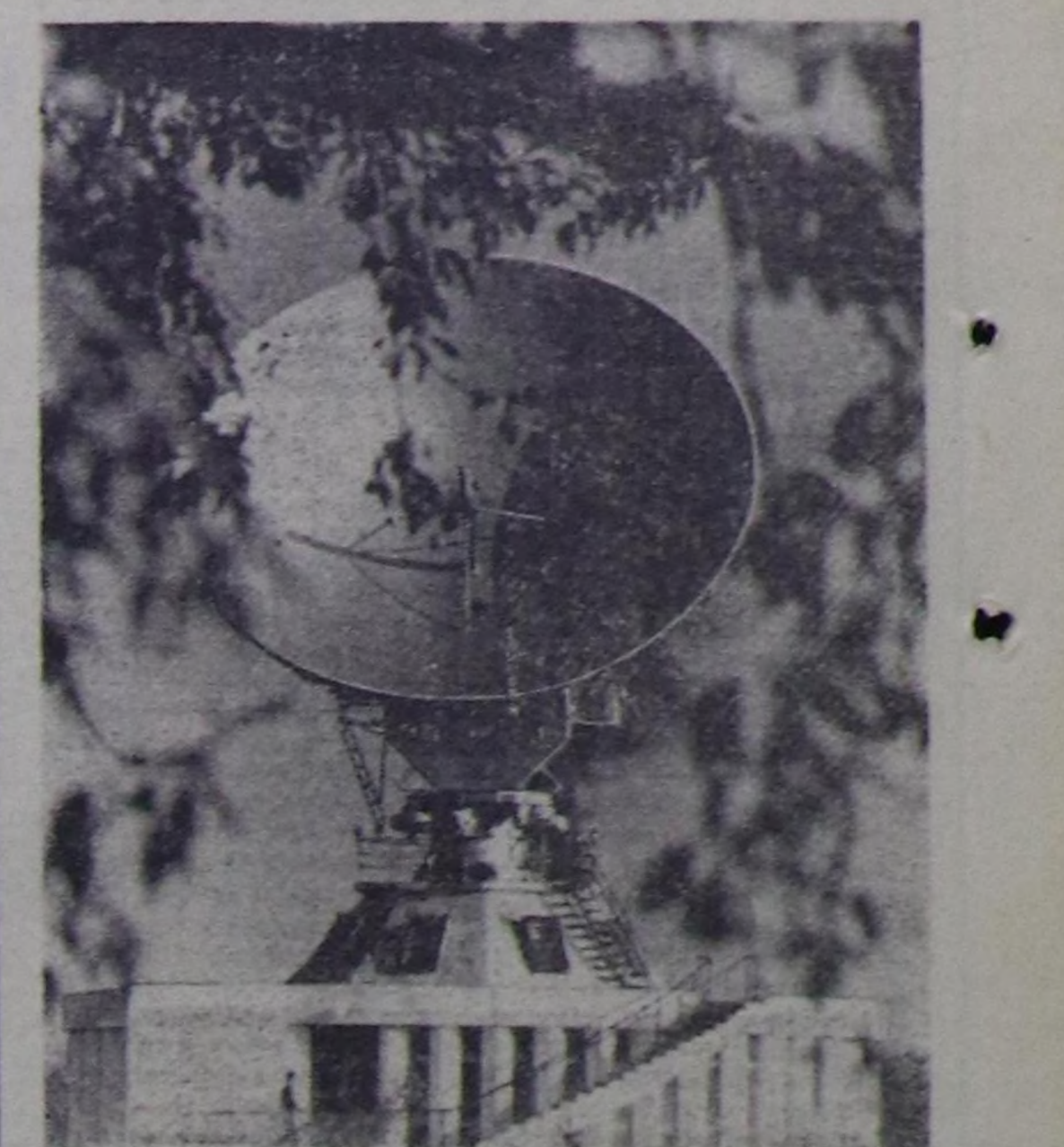
Көдө аш-толго талазы-биле тускый эртенге, ашылдап турар мен. Устүдө чуулааның аш, сазын чөшүндан чу-ле мен эес, ашылдап турар он-он илер берселерге таар-жыл турарар.

Херээжкөн ашылга кирер дөш баштиришкын бижир-ге чамдык удуручуларын тоомкаа алаш чүдөрлөш шык эес деп бодар мен. Эртен чылгы чөш, бир уруу божу-рунун шалыңды алаш ашыл хулуңдур алгачар. Дарымыс ону дыңдаш:

«Божуу-тортурун билинбей чоп ашча хулуң алган кижиге—деп дык-ла каржы чуулааң. Ычан конторго ашыл айтырын баран, дакырамыс турал болгаш чөшөш шуут мытталың чорур ужура баа таарышкан мен.

Чаш уруу ашайар ич кижиге иди-хөп чоруджас, ку-рун, чамын ашылды бажын үдөшкө организацияны шөгөргө кижиге бөш бөсөдөй бөр-дир. Бо бөсүм өрөкки кө-рүп, ич-чаша таарышкын бөдөлгө тургузарынын Совет чазак, Коммунисты партия улу кижигеини сазын турар болбай. Не кижиниң ашыл-биле чөсөшкүн аш-толго чарам болбас түр уелерин өрөкки коор чорук чөсө чу-ула.

Чечек ХОМУШКУ, Улу-Хем район.

ТЫВАНЫҢ ДЕЛГЕМНЕРИНДЕ. В. ЧАДАМБАНЫҢ «Орбита» деп фотозоду.

ЧЕР СУТГАРЫЛГАЗЫ

Бай-Тайга районун «Мур-накын» колгоуунуң тараа шө-дөрине күсүк чор сутгарыл-газы организация эгелен. Бо көнүгүт чугала ажалда 18 кө-лөсү хараа туттуган.

Көлөс 60 чылын 1500 га сутгарың чөсөргө тараа та-раалы, гектар бүрүндө 10 центнерден куу эес дүжүтү ажал алган. Ам колгоуун ме-ханизаторлары баа-ла күсүк чер сутгарылгазынче органи-застыг кырыккан.

Тыва АССР-нин алдарлыг хооу ажалдагы А. Дала-оол баштап 3 кижиге состав-тыг эвепо бо хуңе чедир 70 га черин сутгарган.

Амгы үдө колгоуун хооу-жулары коламында «Тянь» сохлатуң сутгарыларын со-циалист чарыкче кытыр-ган, сорук кирген ажалдап турар.

А. НАНЧЫР.

Мелебугенне

ОКТАБРЬ 12-ДЕ КЫЗЫЛДАН

19.00—Теледөдөр (тыла ылга). 19.20—«Халилдин дөрт хуңу». Документалдыг фильм. 19.40—«Саямда кемээр». Дамчылыга. 20.20—«Композитор Радон Шедрин». Телефильм. 20.45—Теледөдөр (орус ылга). 20.55—Пар-лаады, рекламалар. 21.00—«Чыраа аштың чоруу». Ура-чечен фильм. 22.25—23.00—«Геликон-69». Музыкалыг фильм.

Степарт

Бөгүн республикада болган Кызыл шакар булутуулар, чагаа. Барыны улааныш-кынныг хаттын дүргөни се-

Агаарын температура ладыг районнарга 10—15, өскөлеринге 15—20, Кызылта 13—15 градус чылгы болур.

Редактор В. С. ШАРАВИН.

СИЛЕРНИ ЧАЛАП ТУР

Күш-ажылчы курамыларын ашылдап талазы-биле органи-заци «Тыва тулут» трестин Хоу-Аксина, Ак-Дөвү-ракта болган Кызылда организацияларына ашылдаарыне чалап тур.

Ажылдарын күзөңгөрө тыпыс чүүлдер болза:— чаага-жылы туткан ниити чуртала бажынарына бот кижилерге чуртала шөлү:

— эгилди төлөсө 200 рубль хемчээлдиг акша пособиени дөрт чыл хуусада үзүктөш тыпыс;

— ажыла хулуң алган соода тускый кепти бээр;

чурттал турар черинден тулутта челип келириниң болгаш эт-сөвин сөөртүрүңүң чаргалың талээр.

Тулут организациялары, ашылчыларын тулут професия-ларынга өөдөдирин организааар. Өөдөдө үзүндө ашыл-чыларга бирги разрядтын ашылчыларын тариф хемчээлин 72 рубль кылдыр төлээр.

Ажылдарын күзөңгөрү чурттал турар черинден үндүр би-жээ паспортун, шериг билеин болгаш күш-ажыл дөштерин боууга ап алган келер ужура.

Кызыл хоорайда, Шеткин-Бравченко кулутузу. № 38 бажында күш-ажылчы курамыларын эргеленге, Кочетов кулутузу. № 46 бажында күш-ажылчы курамыларын тө-лөөнге, Чалаана хоорай, райкусома, күш-ажылчы ку-рамыларын төлөөнге, Кызыл-Маалык стур райкусома-га, күш-ажылчы курамыларын төлөөнге он өскө райо-нарда болза райкусомага келер.

КИНО

ОКТАБРЬ 12-ДЕ

«НАЙЫРАЛ»: «Шинтөл» — 10.00, 11.45, 13.30, 15.15, 17.00, «Спартакнадыл» тугуун адааңа, «Фанфар» «Орун», «Шинтөл» — 20.30 «ПИОНЕР»: «Чугаа чок өң-күстөр» 8.30, 10.10, 13.40, 15.00 «Амдымда мээ-биле сен» 11.50, 17.15, 21.15, «Дайын соода кыжым хуң» «Амды-ымда мээ-биле сен» 19.05, «КАА-ХЕМ»: «Чоорту хөдө-дир частыгышкын» 15.00, 16.55, 18.50, «Күсүк этөө», «Аль-Фараби», «Чоорту хөдөдир частыгышкын» 20.45, «ВОСТОК»: «Иван Бронкин кур чөдө» 15.00, 18.40, «Лип-лар адаалаа хоорай» 16.50, «Амдыраа — дилээшкын» — «Петродворец» фотанна-ры, «Липлар адаанда хоорай» 20.30.

КАТТЫШКАН ЭКСПЕДИ-ЦИЯНЫ КУЛТУРА БА-ДЫН: «Шык» харылаа» 13.30, «Корбальче орун», «Рак болган ону бодураа», «Шык» харылаа» 20.20.

«СОВЕТ ТЫВАНЫН 10 ЧЫЛЫ» КУЛТУРА БА-ДЫН: «Ылг бургаллар ча-жыл» 17.30.